ภาษาอังกฤษกับประชาคมอาเซียน/บทบาทท่าทีของประเทศไทย

ผศ.ดร.สำราญ ขันสำโรง
อาจารย์ประจำ วิทยาเขตเชียงใหม่

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้พูดกันในทุกๆ องค์กรทั่วโลก (global language) ผู้คนมากมายไม่ว่าจะมีเชื้อชาติใดศาสนาใดก็ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกันข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural communication) และมีการใช้ภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการประชุมในระดับนานาชาติ ในแวดวงธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจระหว่างประเทศ (international business)

เมื่อพูดในระดับโลกก็อาจจะดูว่าเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับหลาย ๆ คน ที่ยังไม่มีแผนการที่จะเดินทางไปต่างประเทศ หรือไม่แน่ใจว่าในชีวิตนี้จะได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษหรือเปล่า จึงยังมองไม่เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ แต่คนเหล่านั้นอาจจะต้องเปลี่ยนแนวความคิดเสียใหม่ เนื่องจากภาษาอังกฤษเริ่มจะเข้ามามีบทบาทกับกลุ่มคนทุกชนชั้น เริ่มตั้งแต่อาชีพชาวไร่ชาวนา พ่อค้า นักธุรกิจ ตลอดจนข้าราชการในกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เพราะในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือ ค.ศ. ๒๐๑๕ จะเป็นปีเริ่มต้นของประชาคมอาเซียน (ASEAN Communities)

ในกฎบัตรอาเซียนข้อ ๓๔ บัญญัติว่า The working language of ASEAN shall be English ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ การที่อาเซียนกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็น working language นั่นหมายความว่า เราจะใช้ภาษาอังกฤษเป็น ภาษาทำงานของทุกคนในอาเซียน ทุกคนที่ทำงานเกี่ยวกับอาเซียน ทำงานในอาเซียน ทำงานร่วมกับเพื่อนอาเซียน มีเครือข่ายประชาสังคมอาเซียน มีเพื่อนในอาเซียน แสวงหาโอกาสทางการศึกษาในอาเซียน และ เดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่สองของชาวอาเซียน ที่จะเคียงคู่ภาษาที่หนึ่งอันเป็นภาษาประจำชาติของแต่ละคน

เมื่อเราได้ทราบถึงความสำคัญว่าภาษาอังกฤษจะไม่ใช่เรื่องไกลตัวเราในอนาคตอันใกล้นี้ เราก็ต้องหันกลับมามองความพร้อมของประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร ในประเทศไทยได้เริ่มมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔ ระหว่าง พ.ศ.๒๓๙๔-๒๔๑๐) พระองค์ได้ทรงเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ จึงได้ทรงแนะนำการสอนภาษาอังกฤษเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทยเพื่อให้เข้าถึงความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ความทันสมัย (Modernization) พระองค์ได้ทรงศึกษาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษในสมัยที่พระองค์ยังทรงผนวชเป็นพระภิกษุ พระองค์สามารถที่จะอ่าน เขียน

พูดและเข้าใจภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี พระองค์ได้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสำหรับสอนภาษาอังกฤษในพระบรมมหาราชวังให้กับพระราชวงศ์และลูกหลานของเหล่าขุนนาง ทั้งนี้รัชกาลที่ ๕ ก็ทรงได้รับการศึกษาอย่างดีโดยได้ศึกษาทั้งในวิชาพื้นฐานต่าง ๆ และภาษาอังกฤษ โดยได้ทรงใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว มีอาจารย์ต่างชาติหลายคนได้เข้ามาถวายพระอักษรและพระองค์ก็ได้ทรงเรียนจากสมเด็จพระราชบิดา(ร.๔)ด้วย หลังจากนั้นภาษาอังกฤษเริ่มได้รับความนิยมแพร่หลาย มีการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ จวบจนกระทั่งปัจจุบัน ที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย

ถึงแม้ในประเทศไทยได้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นเวลา ๑ ร้อยกว่าปีแล้ว แต่ดูเหมือนว่าจะยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากรายงานการวิจัยของ ศ.ดร.กาญจนา ปราบพาล และคณะ ได้ศึกษาระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟัง การเขียน และการอ่านของบัณฑิตไทยที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายในประเทศและเปรียบเทียบความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยกับนักศึกษาต่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นบัณฑิตที่ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีการศึกษา ๒๕๔๔ จำนวน ๙,๑๕๔ คน และจำนวนนักศึกษาที่สอบข้อสอบ TOEFL ระหว่าง ปี ๒๕๓๖–๒๕๔๒ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของบัณฑิตจากต่างประเทศ จำนวน ๑๘๔,๙๗๑ คน และข้อมูลของบัณฑิตไทยที่ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศ จำนวน ๑๘๓,๘๒๒ คน จาก TOEFL Test and Score Data Summary Bulletins และได้เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๔–๔ มีนาคม ๒๕๔๔ ผลวิจัย เมื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษในประเทศกับบัณฑิตจากประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏว่ามาตรฐานของบัณฑิตที่จบในประเทศยังต่ำกว่าเกณฑ์สากลที่รับนักศึกษาเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จากข้อมูลการรับนักศึกษาเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีและปริญญาเอกปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา ๘๘ % รับนักศึกษาที่ ได้คะแนนเฉลี่ย TOEFL ตั้งแต่ ๕๕๐ คะแนนขึ้นไป มีเพียง ๑๒ % เท่านั้นที่รับนักศึกษาที่ได้คะแนน เฉลี่ย TOEFL ตั้งแต่ ๕๐๐ คะแนนขึ้นไป จากผลการสอบ TOEFL ๔ ปี ปรากฏว่า บัณฑิตจากประเทศสิงคโปร์และประเทศฟิลิปปินส์เท่านั้นสามารถเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทันที กลุ่มที่ได้ คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ ๕๐๐ ขึ้นไปได้แก่บัณฑิตจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนามและกัมพูชา **สำหรับบัณฑิตจากประเทศไทย**และลาว **ได้คะแนนเฉลี่ย TOEFL ต่ำกว่า ๕๐๐** จากผลการวิจัยนี้ก็น่าจะเป็นข้อมูลสะท้อนให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาทักษะและความรู้ภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

24. ÀÒÉÒÍÑ§¡ÄÉ¡Ñº»ÃÐ¾Ò¹ÁÍÒà«ÕÂ¹ ๙-๑Ò··èèÕ266ÍÑ§»ÃÐà·Èä·Â (265-268).pmd 1/5/2555, 16:18

ในประเทศโดยรวม มิฉะนั้น บัณฑิตไทยจะไม่มีความรู้ทัดเทียมกับบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้าน และไม่สามารถถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงานชาวต่างประเทศได้

เป็นที่เห็นสอดคล้องกันของนักวิชาการทางด้านการศึกษาว่าสาเหตุที่นักเรียน/นักศึกษาไทยอ่อนในทักษะต่าง ๆ ของภาษาอังกฤษมีสาเหตุหลัก ๆ คือ

(๑) **ครู** ขาดทักษะวิธีการสอนที่จะกระตุ้น ให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียน

(๒) **ผู้เรียน**ไม่มีพื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษมาก่อน หรือผู้เรียน อาจจะรู้สึกว่าภาษาอังกฤษยากเกินไปโดยเฉพาะทางด้านไวยากรณ์

(๓) **สิ่งแวดล้อม**ที่ไม่เอื้อให้ผู้เรียน อยากพูดภาษาอังกฤษและใช้แต่ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ทำให้ไม่คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษเลย

และนอกจากนี้ จากการที่ผู้เขียนได้ทำวิจัย “เรื่องสภาพปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษของพระนิสิตชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตทางภาคเหนือ” ก็ได้พบว่าปัญหาหลัก ๆ เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน นับตั้งแต่การขาดโอกาสที่จะได้ใช้ภาษาอังกฤษ ขาดความเข้าใจหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ฯลฯ สำหรับครูผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเรียนกับครูทั้งที่เป็นคนไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งตรงนี้อย่างน้อยน่าจะเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษ แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยหลักที่สำคัญคือตัวผู้เรียนเพราะในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบภาษาอังกฤษ ซึ่งประเด็นนี้เป็นเรื่องท้าทายครูผู้สอนหรือผู้บริหารที่จะทำอย่างไรให้ผู้เรียนเปลี่ยนทัศนคติใหม่ เพราะหลักของความสำเร็จในพระพุทธศาสนาที่เป็นปัจจัยตัวแรกที่สำคัญคือ ฉันทะ หรือ ความรัก ถ้ามีความรักหรือชอบ สิ่งอื่นๆ จะตามมาอย่างน้อยๆ หลักความเชื่อที่ว่า **“One who knows two languages is worth two men” “คนที่รู้สองภาษามีค่าเหมือนมี ๒ คน”** น่าจะได้มีการรณรงค์ และกระตุ้นให้เกิดขึ้นกับคนไทย รวมถึงพระสงฆ์ที่ถือว่าเป็นผู้นำทางสังคม ทั้งทางด้านจิตใจและปัญญา โดยเฉพาะพระบัณฑิตหรือกำลังที่จะจบเป็นบัณฑิตในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง อย่างน้อยๆ ก็น่าที่จะถือโอกาสดีในการรวมตัวกันของประชาคมอาเซียนเป็นเหตุให้เกิดแรงจูงใจอย่างหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

สมเกียรติ อ่อนวิมล. **การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาค กับ อนาคตของไทยในอาเซียน.** Retrieved February 18, 2012 from http://blog.eduzones.com/wigi/81880

สุทธพร รัตนกุล. ๒๘๔๙ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน. บริษัทสหธรรมิก จำกัด. กรุงเทพมหานคร.

Samran Khunsamrong. (2008). A Study of the Problems Faced by Thai Students in Acquiring English with Specific Reference To The First Year Students at the Northern Campuses of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The University of Pune, India.

Tawilapakul U. (2003). **The Use of English Tenses by Thai University Students**. Dissertation. Thammasat University, Thailand.